

SARIYER, BEYKOZ VE ŞİLE'DE (İSTANBUL) COĞRAFYA EĞİTİMİ İÇİN ROTA ÖNERİLERİ ¹

Suggestion of Routes for Geography Education in Sarıyer, Beykoz and Şile
Subprovinces of Istanbul

Doç. Dr. Fikret TUNA ²

Doç. Dr. Mehmet Akif SARIKAYA ³

Özet

Konusu yani inceleme alanı gereği doğal çevrenin yerinde incelenmesine, gözleme ve uygulamaya dayalı bir bilim olan coğrafyada, öğretilen pek çok konunun sınıfın dışına çıkılarak yerinde gözlenmesi ve incelenmesi büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle, coğrafya denilince ilk akla gelenlerden birisi yerinde gözlem ve inceleme yani saha çalışmalarıdır. Ayrıca, saha çalışmaları, coğrafya eğitimine çok çeşitli katkılar sağlamaktadır. Bu çalışmanın temel amacı, coğrafya eğitimcilerine derslerinde faydalanabilecekleri örnek saha çalışması güzergâhları, inceleme sahaları ve bunlarla ilgili bilgiler sunmaktır. Böylece, ihtiyaç duyan öğretmen veya akademisyenlerin saha hakkında bilgi sahibi olarak bunları derslerine yansıtmaları hedeflenmektedir. Bu amaçla, İstanbul'un Sarıyer, Beykoz ve Şile ilçeleri çalışma alanı olarak belirlenmiş ve saha çalışmaları yapılarak eğitim amaçlı saha çalışmaları için uygun görülen toplam 16 konum günübirlik gezilebilecek üç ayrı güzergâh haline getirilerek raporlaştırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Saha çalışması, coğrafya eğitimi, yapılandırmacılık, yaparak ve yaşayarak öğrenme, İstanbul

¹ Bu çalışma, Fatih Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) Fonu tarafından P50011101_G (1882) proje numarası ile desteklenmiştir.

² Fatih Üniversitesi, Coğrafya Bölümü, 34500 Büyükçekmece – İstanbul, ftuna@fatih.edu.tr

³ Fatih Üniversitesi, Coğrafya Bölümü, 34500 Büyükçekmece – İstanbul, masarikaya@fatih.edu.tr

Abstract

In the discipline of geography which is based on research, observation and practice, it is very important to take students to the real world and teach subjects in-situ. Therefore, one of those which come to one's mind when the word geography mentioned is field observations, in other words 'field study'. Also, field studies contribute to geography education in a wide variety of ways. The main purpose of this study is to present example daily routes and locations that can be used by geography educators. Thus, it is aimed that they can use the presented field study locations in their lessons. For this reason, Sarıyer, Beykoz and Şile subprovinces of Istanbul were selected as the study area. A total of three daily routes and 16 locations were designated as suitable routes and sites for geography field studies. The routes and the information about these locations were given in the study.

Keywords: *Field study, physical geography education, constructivism, learning by doing, Istanbul*

1. GİRİŞ

Konusu yani inceleme alanı gereği doğal çevrenin yerinde incelenmesine, gözleme ve uygulamaya dayalı bir bilim olan coğrafyada, öğretilen pek çok konunun sınıfın dışına çıkılarak yerinde gözlenmesi ve incelenmesi büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle, coğrafya denilince ilk akla gelenlerden birisi yerinde gözlem ve inceleme yani saha çalışmalarıdır (Panelli ve Welch, 2005; Hupy, 2011). Saha çalışmaları ile pek çok coğrafi olay yerinde görülüp daha iyi algılanabilmekte (MEB, 2012; 14. Madde), teori pratiğe dönüştürülerek gerçek hayat hakkında tecrübeler kazanılabilmekte (Fuller, vd., 2006; Scott, vd., 2006; Gök ve Girgin, 2001; Girgin ve ark., 2003; Akbulut, 2004; Açıkgöz, 2006; Balcı, 2010) ve gerçek dünya anlaşılmaktadır (Fuller, vd., 2006).

İşin içine dâhil olunarak veya uygulamalı olarak yapılan öğrenmelerde daha fazla duyu organı sürece katılmakta ve daha üst düzey bir öğrenme gerçekleşmektedir. Saha çalışmaları, Bloom'un taksonomisinde yer alan bilgi, kavrama, uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme olarak adlandırılan öğrenme aşamalarından tümünü içinde barındırmaktadır. Bu nedenle, saha çalışmaları yoğun bir düşünsel etkinlik içerir ve daha verimli ve kalıcı bir öğrenme sağlar. Ayrıca, en iyi öğrenilen şeyler, bireylerin kendi kendilerine yaparak öğrendikleri şeyler olduğu (Armutlu ve Akçay, 2012) ve bireylerin yaparak ve yaşayarak katıldıklarının %90'ını öğrendikleri (Pastore, 2003) bilindiği için saha çalışmaları, sınıftaki öğrenme ile dışarıdaki hayat arasında bir köprü görevi görmekte (Mullens, vd., 2012) ve coğrafya eğitiminde teorik olarak işlenen konuların pekiştirilmesine büyük katkı sağlamaktadır (Gök ve Girgin, 2001).

Saha çalışmaları sonucunda, hayatın kendisi ile bağlantısı kurulan etkinlikler öğrenenler için daha anlamlı ve ilgi çekici hale gelmekte (Ocak, 2008), eğlenceli bir öğrenme ortamı oluşmakta ve öğrencilerin derse karşı ilgi ve motivasyonları artmaktadır (Gök ve Girgin, 2001). Çünkü, saha çalışmaları ile öğrenciler coğrafyanın çok çeşitli konularına ait örnekleri ilk elden inceleyebilme fırsatı elde etmektedirler (Mullens, vd., 2012; Wall ve Speake, 2012). Kısacası, arazi, coğrafi araştırmaların laboratuvarıdır (Garipağaoğlu, 2001) ve bu laboratuvarı kullanma coğrafi gezilerle mümkündür (Doğanay, 1993, 2002; Alkış, 2008; Kent, 1999). Bu nedenle, saha çalışması coğrafyanın en önemli öğretim metotlarından biridir ve bir anlamda kalbidir (Gold, vd., 1991; Fuller, vd., 2006). Coğrafya bilimini ve eğitimini saha çalışmalarından ayrı düşünmek mümkün değildir (Tuna, 2013).

Ancak; anlayış, strateji ve öğretim yöntemleri bakımından özellikle son 50 yıl içerisinde saha çalışmaları önemli bir değişim yaşanmıştır. Önceleri geleneksel arazi gezintileri olarak algılanan saha çalışmaları son yıllarda coğrafi sorgu merkezli ve çok çeşitli öğretim yöntem ve tekniklerini içeren bir yapıya dönüşmüştür. Bu nedenle, günümüzde düzenlenecek saha çalışmaları değişen ve kabul gören anlayış ve yöntemlere uygun olarak yapılmalıdır (Tuna, 2013). Bunun için ilk yapılması gereken ise iyi bir güzergâh planlaması ve inceleme sahalarının belirlenmesidir. Ayrıca, coğrafya eğitimcilerinin bir bölümünün görev yaptıkları çevrede saha çalışması yapılacak güzergâhlar hakkında yeterli bilgiye sahip olmamaları mümkündür. Bu nedenle, farklı bölgelerde örnek saha çalışması güzergâhları ve inceleme sahaları belirlenmesi ve bunlarla

ilgili bilgilerin eğitimcilere sunulması saha çalışmalarının sayıca artmasını sağlayacaktır. Böylece coğrafya eğitimine büyük bir katkı sağlanmış olacaktır.

Bu çalışmanın temel amacı, coğrafya eğitimcilerine yeryüzü şekillerinin öğretimi konularında faydalanabilecekleri örnek saha çalışması güzergâhları, inceleme sahaları ve bunlarla ilgili bilgiler sunmaktır. Böylece, ihtiyaç duyan öğretmen veya akademisyenlerin saha hakkında bilgi sahibi olarak bunları derslerine yansıtma hedeflenmektedir. Bu amaçla, İstanbul'un Sarıyer, Beykoz ve Şile ilçeleri çalışma alanı olarak belirlenmiş ve buralarda çeşitli güzergâhlar ve inceleme sahaları tespit edilerek elde edilen bilgiler çalışmada sunulmuştur.

2. YÖNTEM

Bu çalışma; (1) araştırma ve saha çalışması, (2) raporlaştırma ve öğrenciler ile uygulama ve (3) değerlendirme olmak üzere üç aşamada gerçekleştirilmiştir.

İlk aşama olan araştırma ve saha çalışması aşamasında, araştırmacılar tarafından çalışma alanı olarak tespit edilen İstanbul'un Sarıyer, Beykoz ve Şile ilçelerinde uygun konumların tespiti amacıyla 6 ay süre ile araştırma ve saha çalışması yürütülmüştür. Bu çalışmalarda, bölge tamamıyla jeolojik ve jeomorfolojik yapısı bakımından incelenmiş ve uygun görülen konumlar ve özellikleri not edilmiştir.

İkinci aşamada, ilk olarak tespit edilen konumlar tekrar değerlendirilmiş ve saha çalışmaları için uygun görülen toplam 16 konum üç ayrı güzergâh haline getirilerek raporlaştırılmıştır. 1. güzergâh üzerinde yer alan konumlar k1-01 ile k1-09, ikinci güzergâh üzerinde yer alan konumlar k2-01 ile k2-03, üçüncü güzergâh üzerinde yer alan konumlar ise k3-01 ile k3-04 arasında numaralandırılmış ve Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) yardımıyla hazırlanan jeoloji ve topografya haritaları üzerinde gösterilmiştir (Şekil 2 ve 3). Bu aşamada ayrıca; güzergâhlar ve konumlar ile ilgili dokümanların hazırlanmasının ardından Fatih Üniversitesi Coğrafya Bölümü lisans öğrencilerinin katılımıyla pilot saha çalışmaları yürütülmüştür (Şekil 1).

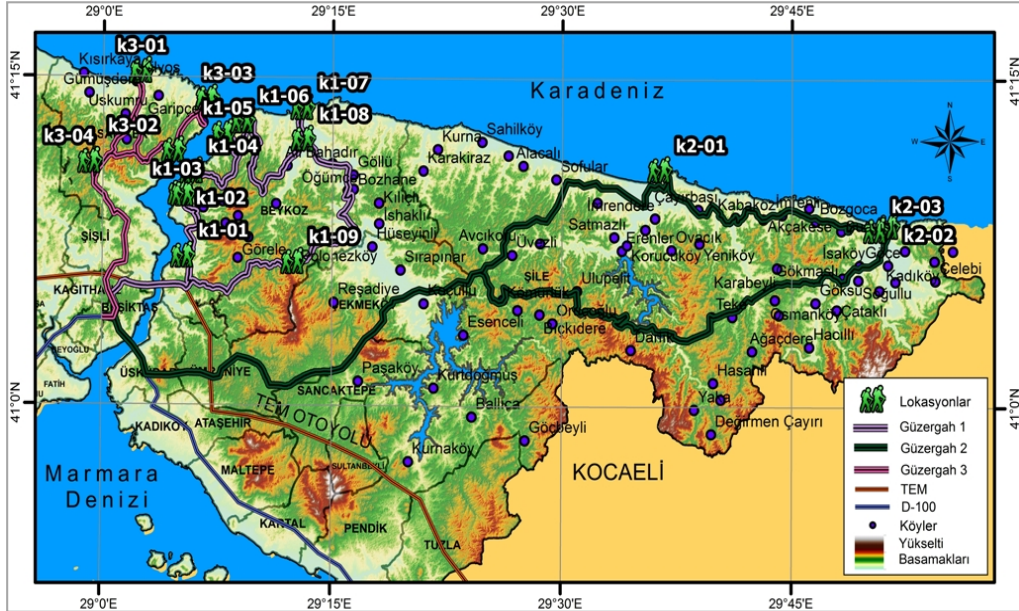
Şekil 1. Pilot Saha Çalışmalarından Görüntüler

Üçüncü ve son aşamada ise çalışma, bir bütün halinde değerlendirilerek çeşitli düzeltmeler yapılmış ve çalışmaya son hali verilmiştir.

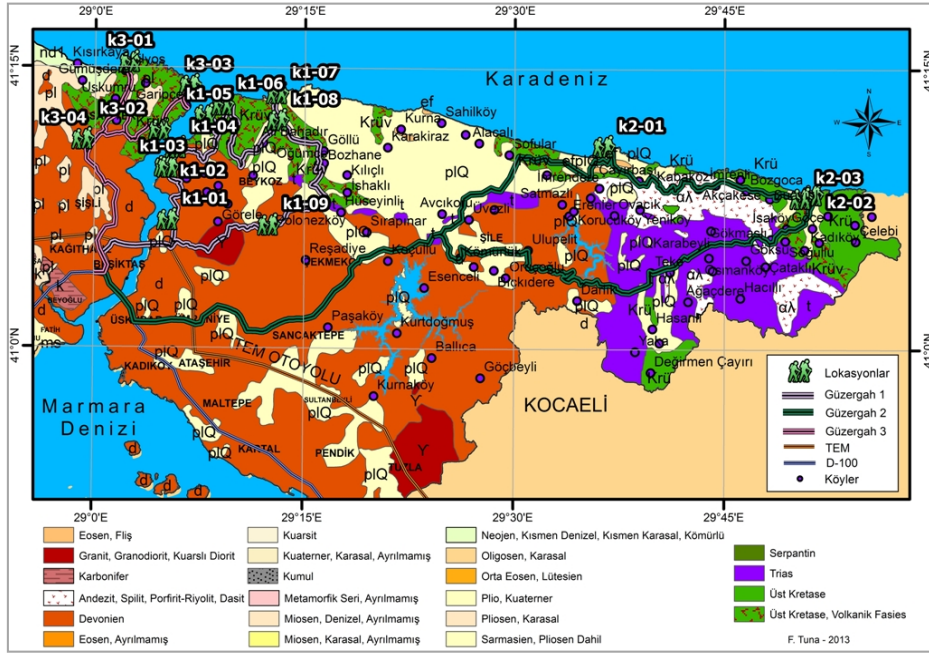
3. BULGULAR

Çalışma alanı, konum olarak İstanbul'un kuzeyinde yer alan Sarıyer, Beykoz ve Şile ilçelerini kapsamaktadır. Sarıyer ilçesi İstanbul Boğazı'nın batı kıyısında, Beykoz ilçesi ise İstanbul Boğazı'nın doğu kıyısında olmak üzere kuzeyde yer alan Karadeniz'e doğru uzanmakta olan iki ilçedir. Şile ilçesi ise İstanbul'un Anadolu yakasının kuzeyinde Karadeniz boyunca doğuda yer alan Kocaeli il sınırına kadar geniş alan kaplamaktadır. Çalışma alanına ait topografya ve jeoloji haritaları aşağıda sunulmuştur (Şekil 2 ve 3).

Şekil 2. Çalışma Alanının Topografya Haritası Üzerinde Güzergah ve Konumlar

Çalışma alanı, Çatalca ve Kocaeli yarımadalarının kuzey bölümünde yayılış göstermekte olan plato alanıdır ve bir su yolu olan İstanbul Boğazı, alanı birbirinden ayırmaktadır. Çalışma alanı içerisinde Sarıyer ve Beykoz ilçeleri İstanbul Boğazı'nın iki yanında kuzeye, Karadeniz'e, doğru uzanmaktadır. Şile ise Anadolu yakasında, Kocaeli Platosu'nda, Karadeniz boyunca uzanmaktadır. Bu bölümde Riva, Kabakoz, Göksu ve Ağva Dereleri platoyu yararak parçalamıştır. İstanbul Boğazı gibi meydana gelmiş olan bu akarsu vadileri de genelde V şekilli, genç, çentik vadilerdir. Ayrıca, çalışma alanı Karadeniz ve İstanbul Boğazı havzaları içerisinde yer almaktadır ve Şile ve Ağva dereleri ağzında birikim sahaları bulunmaktadır.

Şekil 3. Çalışma Alanının Jeoloji Haritası Üzerinde Güzergâh ve Konumlar (Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü'nün 1:500,000 ölçekli jeoloji haritasından üretilmiştir)

Kıyılara bakıldığında, Boğaz'ın kuzey ağzının her iki yanında volkanik kayalardan oluşan platoların, yüksek falezleri ile çentikli ve genç bir kıyı tipi görülmektedir. İstanbul Boğazı'ndan Şile ve Ağva doğusuna kadar uzanan kıyılar yüksek ve falezli kıyı özellikleri göstermektedir. İstanbul Boğazı kıyıları ise dik ve derindir. Boğazın girintileri olan Haliç, İstinye ve Tarabya kıyıları tipik birer riadır (İstanbul Çevre Durum Raporu, 2007).

Çalışma alanına ait topografya ve jeoloji haritaları üzerinde (Şekil 2 ve 3) gösterilen 1. güzergâh üzerindeki konumlar k1-01 ile k1-09, ikinci güzergâh üzerinde yer alan konumlar k2-01 ile k2-03, üçüncü güzergâh üzerinde yer alan konumlar ise k3-01 ile k3-04 arasında numaralandırılmıştır. Mecidiyeköy'den başlamak ve burada sona ermek üzere; birinci güzergâhın uzunluğu yaklaşık 115 km.dir. Yol şartları dikkate alındığında, inceleme sahalarında geçirilecek süre hariç tutulmak üzere, bu mesafe yaklaşık 3 saatte dolaşılabilir. İkinci güzergâhın uzunluğu yaklaşık 205 km.dir. Bu mesafenin dolaşılma süresi ise ortalama 3,5 saattir. Üçüncü güzergâhın uzunluğu ise 85 km'dir ve bu güzergâhın seyahat süresi yaklaşık 2 saattir. Çalışma sonucunda tespit edilen konumlara ait detaylı bilgiler aşağıda ayrı ayrı sunulmuştur.

3.1. Konum 1 (k1-01) – Beykoz

Beykoz ilçesinde, İstanbul Boğazı kenarında yer alan İstanbul Büyükşehir Belediyesi Beykoz Sosyal Tesisleri'nin yanında bulunmaktadır (41.113541°K, 29.085994°D). Bu nokta, boğazın uzanışının net bir biçimde görülebildiği bir konum

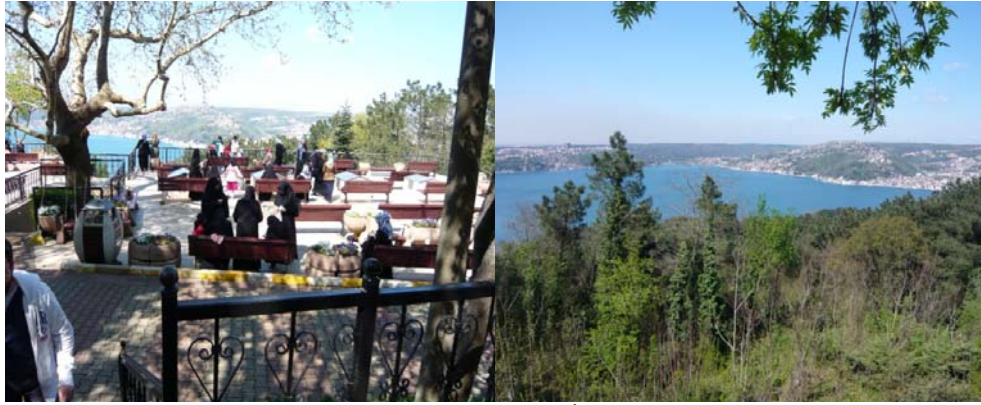
özelliği göstermektedir. Bu nedenle burada, boğazın eski bir akarsu vadisi olduğu ve oluşumu ile birlikte stratejik önemi ve koy ve körfez kavramlarını öğrencilere göstererek anlatmak mümkündür (Şekil 4).

Şekil 4. Beykoz'dan İstanbul Boğazı

3.2. Konum 2 (k1-02) – Hz. Yuşa Tepesi

Hz. Yuşa tepesi, Beykoz ilçesinde yer alan Anadolu Kavağı'nda bulunmaktadır (41.162629°K, 29.085285°D). Boğazın büyük bir bölümünün net olarak görülebildiği tepenin yüksekliği denizden 201 metredir. Bu noktada, İstanbul Boğazı ve oluşumu ile İstanbul Boğazı'nın stratejik önemini öğrencilere anlatmak mümkündür. Ayrıca, bu noktadan Avrupa yakası yönüne bakıldığında karşıda yer alan tepelerin en üst seviyelerini birleştiren penneplen düzlüğü net bir biçimde anlaşılabilir. Bu nedenle, burası penneplen ve plato konularını (özellikle Çatalca-Kocaeli Platosu ve platoyu ayıran derin vadi olan İstanbul Boğazı) öğrencilere anlatmak için uygun bir özellik göstermektedir. Ayrıca, Hz. Yuşa'nın Türbesi ve çok sayıda ziyaretçiler bulunmasından dolayı bu noktada turizm çeşitlerinden biri olan inanç turizmi konusunu anlatmak mümkündür (Şekil 5).

Şekil 5. Hz. Yuşa Tepesi ve İstanbul Boğazı

3.3. Konum 3 (k1-03) – Hz. Yuşa Tepesi Yolu

Beykoz ilçesinde, Hz. Yuşa Tepesi yolu üzerinde, tepeye çok yakın bir konumda bulunmaktadır (41.160631°K, 29.086671°D). Bu noktada özellikle metamorfik (başkalaşım) kayalar ve tabakaların kaymasıyla oluşan heyelan ve küçük bir fay örneği

görülebilmektedir. Bu nedenle, bu nokta, metamorfik kayalar, heyelan ve fay konularının gösterilerek öğretilmesi için uygun özellikler göstermektedir (Şekil 6).

Şekil 6. Hz. Yuşa Tepesi Yolu Üzerindeki Metamorfik Alan

3.4. Konum 4 (k1-04) – Yaros Kalesi

Anadolu Kavağı sırtında, Doğu Roma döneminden kalma bir kale olan Yaros Kalesi'nin yanında yer almaktadır (41.177908°K, 29.102689°D). Kalenin kapladığı alan İstanbul çevresindeki diğer bütün kalelerin kapladığı alandan çok daha büyüktür. Bu noktadan İstanbul Boğazı'nın Karadeniz girişi, İstanbul Boğazı ve çevresindeki peneplen alanı net bir biçimde görülebilmektedir. Ayrıca, İstanbul Boğazı'nda yapımına başlanan Yavuz Sultan Selim Köprüsü inşaatı da bu noktadan izlenebilmektedir (Şekil 7).

Şekil 8. Yaros Kalesi'nden İstanbul Boğazı ve Yavuz Sultan Selim Köprüsü İnşaatı

3.5. Konum 5 (k1-05) - Poyrazköy

Beykoz ilçesine bağlı bir mahalle olan ve Beykoz ilçe merkezine 13 km uzaklıkta yer alan Poyrazköy'de bulunmaktadır (41.207981°K, 29.130492°D). Bu noktada İstanbul Boğazı ile ilgili konuların anlatımının yanında, burada yer alan koy ve yapay liman

nedeniyle ilgili konuları ve balıkçılık ile geçinen bir yerleşim olmasından dolayı Poyrazköy örneğinde yerleşim türleri, geçim kaynakları ve özellikle balıkçılığı anlatmak mümkündür (Şekil 9).

Şekil 9. Poyrazköy, Yapay Liman ve İstanbul Boğazı

3.6. Konum 6 (k1-06) – Anadolu Feneri

İstanbul Boğazı'nın Karadeniz ile birleştiği noktanın Asya Kıtası tarafında yer alan Anadolu Feneri'nde yer almaktadır. Anadolu Feneri, tam karşıda Avrupa kıtasında yer alan Rumeli Feneri'nden yaklaşık 3700 metre uzaklıktadır (41.217525°K, 29.151850°D). Bu noktada, İstanbul Boğazı ile ilgili konuların yanı sıra, İstanbul'un ve Türkiye'nin stratejik konumunu anlatmak mümkündür. Ayrıca, Anadolu Feneri'nin bahçesinden Karadeniz yönüne (kuzeye) bakıldığında sahile yakın yamaçlarda bazalt sütunları görülebilmektedir (Şekil 10). Bu nedenle, bu nokta ayrıca volkanizma faaliyetleri, kayaç çeşitleri ve bazaltların anlatımı için uygundur.

Şekil 10. Anadolu Feneri'nden Bazalt Sütunlarının Görünümü

3.7. Konum 7 (k1-07) – Çayağzı (Riva)

Beykoz ilçesinin Karadeniz kıyısındaki bir yerleşim yeri olan Çayağzı'nda (Riva) bulunmaktadır (41.226272°K, 29.216811°D). Bu nokta, kıyı aşım ve birikim şekilleri ile akarsular, akarsu aşındırma ve biriktirmesi ve buna bağlı oluşan şekiller konularının anlatımı için uygundur. Burada, Riva Deresi'nin denizle buluştuğu noktada akarsu jeomorfolojisi konularını öğrencilere anlatmak mümkündür. Ayrıca, Riva Deresi ağzına yakın bir konumda yer alan tombolo öğrencilere gösterilerek tombolo ve özellikleri anlatılmalıdır (Şekil 11).

Şekil 11. Riva Deresi Ağzı ve Yakınındaki Tombolo

3.8. Konum 8 (k1-08) – Çayağzı (Riva) Yolu

Beykoz – Çayağzı (Riva) yolu üzerinde yer alan Aras Güzel Sanatlar ve Spor (GSS) Lisesi arkasında bulunan bu konumda (41.203713°K, 29.217844°D) terk edilmiş bir maden arama sahası içerisinde volkanizma, sütun bazaltları ve heyelan konularını anlatmak mümkündür (Şekil 12). Burada volkanik kayalar, sütun bazaltları yer almakta ve açılan maden sahasında heyelan örnekleri görülebilmektedir.

Şekil 12. Riva'daki Aras GSS Lisesi Çevresindeki Sütun Bazaltları ve Heyelan Örneği

3.9. Konum 9 (k1-09) - Polonezköy

Karadeniz sahilinden 20 km, İstanbul boğazından ise 15 km uzaklıkta, doğa ile iç içe bir köy olan Polonezköy'de bulunmaktadır (41.109991°K, 29.208430°D). Polonya'dan buraya göç ederek yerleşmiş vatandaşlar tarafından kurulan köyde vatandaşlar halen kendi kültürlerini yaşatmaktadır. Bu nedenle, burada göç ve türleri, kültürel coğrafya ve turizm konularını anlatmak mümkündür (Şekil 13).

Şekil 13. Polonezköy'den Görünüm

3.10. Konum 10 (k2-01) - Şile

İstanbul'un kuzeydoğusunda, Karadeniz kıyısında yer alan Şile ilçe merkezinde, Şile Limanı'nda bulunmaktadır (41.181897°K, 29.606492°D). Şile Limanı'nda tabakalı kireç taşları ve küçük karen şekilleri (lapyalar), fay örnekleri ve ada ile liman örneği gözlemlenebilmektedir. Karadeniz kıyısında yer almasından ve jeolojik özelliklerinden dolayı bu nokta; kıyı şekilleri, karstik topografya, kireç taşları ve kimyasal çözünme konularının anlatılması için uygundur (Şekil 14).

3.11. Konum 11 (k2-02) - Ağva

Şile ilçesine bağlı Ağva mahallesinde, Göksu ve Ağva dereleri arasında uzanan bulunan Ağva Plajı'nda bulunmaktadır (41.139237°K, 29.853668°D). Bu noktada, delta örneği ve tabakalı tortul (sedimanter) kayalar yer almaktadır. Tabakalı tortul kayaların eğilimleri bariz bir şekilde görülebilmektedir. Bu nedenle, bu bölgede öğrencilere ilgili konuları anlatmak ve tabakaların eğimi ve deltanın konumu ile ilgili olarak kesit ve haritalar çizdirmek mümkündür (Şekil 15).

Sarıyer, Beykoz ve Şile'de (İstanbul) Coğrafya Eğitimi İçin Rota Önerileri

Şekil 14. Şile Limanı'ndaki Tabakalı Kireç Taşları, Karen Oluşumları ve Ada Örneği

Şekil 15. Ağa ve Göksu Dereleri

3.12. Konum 12 (k2-03) – Ağva Yeşilçay Köprüsü

Şile ilçesine bağlı Ağva merkez mahallesinin batısında, Göksu deresi üzerinde bulunan Yeşilçay Köprüsü'nün bulunduğu alanda yer almaktadır (41.136096°K, 29.841231°D). Bu nokta, delta oluşumu ve akarsular ile ilgili konuların anlatımı için uygun özellikler göstermektedir. Buradan, delta, kıyı ve kumsal oluşumu, akarsu ve taşkın ovası görülebilmektedir (Şekil 16).

Şekil 16. Yeşilçay Köprüsü ve Göksu Deresi

3.13. Konum 13 (k3-01) – Kumköy (Kilyos)

Sarıyer ilçesine bağlı Kumköy'de (Kilyos) bulunan Aslan Burnu'nda yer almaktadır (41.254180°K, 29.041796°D). Burun, kıyı aşınım ve birikim şekilleri ve jeolojik yapısı ile çok çeşitli örnekler sunmaktadır (Şekil 17). Burunda kumtaşları ve andezitler uyumsuz (diskordans) bir seri oluşturmaktadır ve burunun doğu bitişiğinde Karadeniz'e dökülen Kilyos Deresi ağzında delta oluşumu mevcuttur. Bu yönüyle alan, kayaç tipleri, akarsu ve kıyı jeomorfolojisi konularında çok çeşitli örnekler sunmaktadır. Ancak, alanda emniyet tedbirlerine büyük önem verilmelidir.

Şekil 17. Kilyos Deresi Ağız ve Aslan Burnu

3.14. Konum 14 (k3-02) – Rumeli Feneri

İstanbul Boğazı'nın Karadeniz girişinde Avrupa kıtasında yer alan Rumelifeneri'nde bulunan fenerin (Türkeli Feneri) bulunduğu noktada yer almaktadır (41.234427°K, 29.113016°D). İstanbul Boğazı'nın Karadeniz'e açılan kapısı olan alanda, volkanik breşler, kıyıya yakın kayalık adacıklar, fiziki ve beşeri çözünme örnekleri görülebilmektedir (Şekil 18). Bu nedenle, alanda kayaç tipleri ve volkanik kayaçlar, fiziki ve kimyasal çözünme ile İstanbul Boğazı ile ilgili konuları göstererek anlatmak mümkündür.

3.15. Konum 15 (k3-03) - Garipçe

Rumelifeneri yolunda Garipçe yakınlarında boğaza hâkim bir noktada yer almaktadır (41.194676°K, 29.077035°D). Bu noktadan, İstanbul Boğazı'nın jeomorfolojik yapısı ve uzanışı belirgin biçimde görülebilmektedir (Şekil 19). Bu nedenle, alanda boğazın oluşumu, jeopolitik önemi ve Çatalca-Kocaeli Platosu ile ilgili konuları anlatmak mümkündür.

Şekil 18. Rumelifeneri, Liman Önündeki Dalgakıran ve Kayalık Adacıklar, Volkanik Kayaçlar Üzerinde Aşınmalar ve Volkanik Breş

Şekil 19. Garipçe Yakınlarından İstanbul Boğazı

3.16. Konum 16 (k3-04) – Belgrad Ormanı

Sarıyer ilçesine bağlı Bahçeköy sınırları içerisinde yer alan Belgrad Ormanları; tepeleri, vadileri, akarsuları ve gölleri ile çok zengin fiziki coğrafya örnekleri sunmaktadır (41.185927°K, 28.985643°D). Alanda ayrıca, pek çok ağaç ve bitki türleri bulunmaktadır. Burada, fiziki coğrafyanın pek çok konusu ile ilgili bilgiler sunmak ve bunların örneklerini göstermek mümkündür (Şekil 20).

Şekil 20. Belgrad Ormanı

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Coğrafya eğitimcilerine derslerde faydalanabilecekleri örnek bir saha çalışması rotası ve inceleme sahaları sunmanın ve buralarla ilgili bilgiler vermenin amaçlandığı bu çalışmada önemli sonuçlar elde edilmiştir. Öncelikle, çalışma alanı olan Sarıyer, Beykoz ve

Şile ilçelerinde üç ayrı güzergâh üzerinde toplam 16 adet konum (inceleme sahası) tespit edilmiş ve eğitimcilerin faydalarına sunulmuştur. Bu güzergahlardan ilki yaklaşık 115 km., ikincisi 205 km., üçüncüsü ise 85 km.dir. Tespit edilen güzergâhlar ve konumlar ile ilgili bilgiler çalışma içerisinde detaylı olarak verilmiştir.

Ayrıca, alanda öğrenciler ile birlikte gerçekleştirilen pilot saha çalışmasında tespit edilen konumların öğrencilerin ilgi ve motivasyonlarını artırdığı böylece öğrenmenin daha eğlenceli ve kalıcı olduğu görülmüştür. Bu nedenle, verilen güzergâhlar İstanbul ve çevresinde bulunan eğitimciler tarafından mutlaka değerlendirilmelidir. Böylece, saha çalışmalarının eğitim açısından pek çok katkısından faydalanılmış olacaktır.

Bununla beraber, benzer çalışmalar daha da geliştirilerek farklı il ve alanlarda yapılmalı ve coğrafya eğitimcilerinin kullanımına sunulmalıdır. Yapılacak çalışmaların kaynak eserler haline getirilerek eğitimcilere sunulması coğrafya eğitiminde önemli faydalar sağlayacaktır. Böylece, coğrafyanın hayatın içinde olduğunu göstermeye büyük katkı sağlanacak ve coğrafya bilimi toplumda hak ettiği konuma ulaşacaktır.

5. KAYNAKLAR

- Açıkgöz, M. (2006). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Gezi-Gözlem ve İnceleme Yönteminin Etkililiğinin İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akbulut, G. (2004). Coğrafya ve Aktif Öğretim Yöntemleri. Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi, 6(1): 65-77.
- Alkış, S. (2008). Coğrafya Öğretiminde İnceleme Gezileri ve Arazi Çalışmaları. Coğrafya Öğretiminde Yöntem ve Yaklaşımlar. Aktif Yayınları: İstanbul.
- Armutlu, H., Akçay, M. (2012). Uzaktan Eğitimde Kaynak Yönetimi, Akademik Bilişim Konferansı, 1-3 şubat 2012, Uşak. <http://ab.org.tr/ab12/bildiri/5.pdf> adresinden Ocak 2013'te edinilmiştir.
- Balcı, A. (2010). The Opinions of The Geography Teacher Candidates About The Place of Field Trips in Geography Teaching, Education, 130 (Summer), 561-572.
- Doğanay, H. (1993). Coğrafya'ya Giriş: Metodlar, İlkeler ve Terminoloji. Ankara: Gazi Büro kitabevi.
- Doğanay, H. (2002). Coğrafya Öğretim Yöntemleri. Aktif Yayınları: Erzurum.
- Fuller, I., Edmondson, S., France, D., Higgitt, D., Ratinen, I. (2006). International Perspectives On The Effectiveness of Geography Fieldwork For Learning, Journal of Geography in Higher Education, 30(1), 89-101.
- Garipağaoğlu, N. (2001). Gezi-Gözlem Metodunun Coğrafya Eğitimi ve Öğretimindeki Yeri. Marmara Coğrafya Dergisi, 4: 13-30.

- Girgin, M., Sever, R., Gök, Y. (2003). Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat ve Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi coğrafya öğrencilerinin *mesleki uygulama* gezilerine ilişkin görüşleri. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 10: 7-20.
- Gold, J. R., Jenkins, A., Lee, R., Monk, J., Riley, J., Shepherd, I. D. H., Unwin, D. J. (1991). *Teaching Geography in Higher Education*, Oxford: Blackwell.
- Gök, Y., Girgin, M. (2001). Ortaöğretim Coğrafya Programında Deney ve Gezi-Gözlemin Önemi, *Doğu Coğrafya Dergisi*, 7(6), 61-73.
- Hupy, J. P. (2011). Teaching Geographic Concepts Through Fieldwork And Competition, *Journal of Geography*, 110(3), 131-135.
- Kent, A. (1999). Fieldwork in the geography curriculum. *International Perspectives and Research Issues*, 8(2): 159-163.
- MEB, (2012). Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Coğrafya dersi öğretim programı, 14. madde.
- Mullens, J. B., Bristow, R. S., Cuper, P. (2012). Examining Trends in International Study: A Survey of Faculty-Led Field Courses Within American Departments of Geography, *Journal of Geography in Higher Education*, 36(2), 223-237.
- Ocak, G. (2008). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*, Ankara: Pegem Akademi, 249.
- Panelli, R., Welch, R. V. (2005). Teaching Research Through Field Studies: A Cumulative Opportunity For Teaching Methodology to Human Geography Undergraduates, *Journal of Geography in Higher Education*, 29(2), 255-277.
- Pastore, R. S. (2003). Dale's Cone of Experience, *Principles of Teaching*. <http://teacherworld.com/potdale.html> adresinden Ocak 2013'te edinilmiştir.
- Scott, I., Fuller, I., Gaskin, S. (2006). Life without fieldwork: some lecturers' perceptions of geography and environmental science fieldwork. *Journal of Geography in Higher Education*, 30(1): 161-171.
- Wall, G.P., Speake, J. (2012). European Geography Higher Education Fieldwork and The Skills Agenda, *Journal of Geography in Higher Education*, 36(3), 421-435.
- Tuna, F. (2013). Coğrafya Eğitiminde Saha Çalışmaları, Özey, R., Tuna, F., Bilgen, N. (Ed.), *21. Yüzyılda Değişen Yaklaşımlar ve Yükseköğretimde Coğrafya Eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi, 219-238.

Sarıyer, Beykoz ve Şile'de (İstanbul) Coğrafya Eğitimi İçin Rota Önerileri